

ordinatur ad ultimum finem, qui Deus est. Per gratiam ergo homo Dei similitudinem consequitur. Similitudo autem est dilectionis causa, omne enim simile diligit sibi simile. Per gratiam ergo homo efficitur Dei dilector.

5. Præterea. Ad perfectionem operationis requiritur quod aliquis constanter, & prompte operetur. Hoc autem præcipue facit amor, propter quem etiam difficilia, & gravia, levia videntur. Cum igitur ex gratia gratum faciente oporteat hominis operationes perfectas fieri, ut ex dictis patet, necessarium est quod per eandem gratiam Dei dilectio constituatur in nobis.

Hinc est quod dicit Apostolus Roman. v. 5. *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis.* Dominus autem dilectionibus suis visionem suam reppromittit, dicens Joan. xv. 21. *Qui diligit me, diligetur à Patre meo: & ego diligam eum, & manifestabo ei me ipsum.* Unde patet quod gratia quæ ad finem divinæ visionis dirigit, dilectionem Dei causat in nobis.

CAPUT CLII.

Quod divina gratia causat in nobis fidem.

EX hoc autem quod divina gratia charitatem in nobis causat, necessarium est quod etiam in nobis fides per gratiam causetur.

1. Motus enim quo per gratiam in ultimum finem dirigimur, est voluntarius, non violentus, ut supra cap. cxlviii. ostensum est. Voluntarius autem motus in aliquid esse non potest, nisi sit cognitum. Oportet igitur quod per gratiam in nobis cognitio ultimi finis præstitatur, ad hoc quod voluntarie dirigamur in ipsum. Hæc autem cognitio non potest esse secundum apertam visionem in statu isto, ut supra cap. xlviii. probatum est. Oportet igitur quod sit cognitio per fidem.

2. Amplius. In quolibet cognoscente modus cognitionis consequitur modum propriæ naturæ: unde alius modus cognitionis est Angeli, hominis, & bruti animalis, secundum quod eorum naturæ diversæ sunt, ut ex præmissis patet. Sed homini ad consequendum ultimum finem additur aliqua perfectio super propriam naturam, scilicet gratia, ut cap. cxlviii. ostensum est. Oportet igitur quod etiam super cognitionem naturalem hominis addatur in eo aliqua cognitio quæ rationem naturalem excedat, & hæc est cognitio fidei, quæ est de his quæ non videntur per rationem naturalem.

3. Item. Quando cumque ab aliquo agente moveatur aliquid ad id quod est proprium illi agenti, oportet quod à principio ipsum mobile subdat impulsionibus agentis imperfecte, quasi alienis, & non propriis sibi, quousque fiat ei propriæ in termino motus: sicut lignum ab igne primo calefit, & ille calor non est proprius ligno, sed præter naturam ipsius: in fine autem quando jam lignum ignitum est, fit ei calor proprius, & connaturalis: & similiter cum aliquis à magistro docetur, oportet quod à principio conceptiones magistri recipiat, non quasi eas per se intelligens, sed per modum credulitatis quasi supra suam capacitatem existentes; in fine autem quando jam edoctus fuerit, eas poterit intelligere. Sicut autem ex dictis patet, auxilio divinæ gratiæ dirigimur in ultimum finem. Ultimus autem finis est manifesta visio primæ veritatis in se ipsa, ut supra cap. cxlviii. ostensum est. Oportet igitur quod an-

tequam ad istum finem veniatur, intellectus hominis Deo subdat per modum credulitatis, divina gratia hoc faciente.

4. Præterea. In principio huius operis, positæ sunt utilitates propter quas necessarium fuit divinam veritatem hominibus per modum credulitatis proponi. Ex quibus etiam concludi potest, quod necessarium fuit fidem esse divinæ gratiæ effectum in nobis.

Hinc est quod Apostolus dicit Ephes. ii. 8. *Gratia salvati estis per fidem, & hoc non ex vobis, Dei enim donum est.*

Per hoc autem excluditur error Pelagianorum, qui dicebant, quod initium fidei in nobis non erat à Deo, sed à nobis.

CAPUT CLIII.

Quod divina gratia causat in nobis spem futuræ beatitudinis.

EX eisdem etiam ostendi potest, quod oportet in nobis per gratiam spem futuræ beatitudinis causari.

1. Dilectio enim quæ est ad alios, provenit in homine ex dilectione hominis ad se ipsum, in quantum ad amicum aliquis se habet sicut ad se. Diligit autem aliquis se ipsum, in quantum vult sibi bonum, sicut alium diligit in quantum vult ei bonum. Oportet ergo quod homo per hoc quod circa proprium bonum afficitur, perducatur ad hoc quod afficiatur circa bonum alterius. Per hoc igitur quod aliquis ab alio sperat bonum, fit homini via ut illum diligit à quo bonum sperat secundum se ipsum, quando diligens bonum eius vult, etiam si nihil ei inde proveniat. Cum igitur per gratiam gratum facientem causetur in homine quod Deum propter se diligit, consequens fuit ut etiam per gratiam homo spem de Deo adipisceretur. Amicitia vero qua quis alium secundum se diligit, etsi non sit propter propriam utilitatem, habet tamen multas utilitates consequentes, secundum quod unus amicorum alteri subvenit ut sibi ipsi: unde oportet quod cum aliquis alium diligit, & cognoscit se ab eo diligi, quod de eo spem habeat. Per gratiam autem ita constituitur homo Dei dilector secundum charitatis affectum, quod etiam instruitur per fidem quod à Deo prædiligatur, secundum illud quod habetur I. Joan. iv. 10. *In hoc est charitas, non quasi nos dilexerimus Deum, sed quoniam ipse prior dilexit nos.* Consequitur igitur ex dono gratiæ quod homo de Deo spem habeat. Ex quo etiam patet quod sicut spes est præparatio hominis ad veram Dei dilectionem, ita & è converso ex charitate homo in spe confirmatur.

2. Amplius. In omni diligente causatur desiderium ut uniatu suo dilecto in quantum possibile est: & hinc est quod delectabilissimum est amicis convivere. Si ergo per gratiam homo Dei dilector constituitur, oportet quod in eo causetur desiderium unionis ad Deum, secundum quod possibile est. Fides autem quæ causatur ex gratia, declarat possibile esse unionem hominis ad Deum secundum perfectam fruitionem, in qua beatitudo consistit. Huius igitur fruitionis desiderium in homine consequitur ex Dei dilectione. Sed desiderium rei alicujus molestat animam desiderantis, nisi adsit spes de consequendo. Conveniens igitur fuit ut in hominibus in quibus Dei dilectio, & fides causatur per gratiam, quod etiam causetur spes futuræ beatitudinis adipiscendæ.

3. Item. In his quæ ordinantur ad aliquem finem de-

desideratum, si aliqua difficultas emerit, solatium affert spes de fine consequendo; sicut amaritudinem medicinæ aliquis leviter fert propter spem sanitatis. In processu autem quo in beatitudinem tendimus, quæ est finis omnium desideriorum, multa difficilia imminent sustinenda: nam virtus per quam ad beatitudinem itur, circa difficilia est. Ad hoc igitur ut levius, & promptius homo in beatitudinem tenderet, necessarium fuit ei spem de obtinenda beatitudine adhibere.

4. Præterea. Nullus movetur ad finem ad quem æstimat esse impossibile perveniri. Ad hoc ergo quod aliquis pergat in finem aliquem, oportet quod afficiatur ad finem illum tamquam possibilem haberi: Et hic est affectus spei. Cum igitur per gratiam homo dirigatur in ultimum finem beatitudinis, necessarium fuit ut per gratiam imprimeretur humano affectui spes de beatitudine consequenda.

Hinc est quod dicitur I. Petr. i. 3. *Regeneravit nos in spem vivam... in hereditatem immarcescibilem... conservatam in cælis: & Rom. viii. 24. dicitur: Spe salvi facti sumus.*

CAPUT CLIV.

De donis gratiæ gratis datæ: in quo & de divinationibus demonum.

1. 2. quest. cxi. art. 4.

QUIA vero ea quæ homo per se non videt, cognoscere non potest, nisi ea recipiat ab eo qui videt; fides autem est de his quæ non videmus: oportet cognitionem eorum de quibus est fides, ab eo derivari qui ea per se videt. Hic autem Deus est, qui se ipsum perfecte comprehendit, & naturaliter suam essentiam videt: de Deo enim fidem habemus. Oportet igitur ea quæ per fidem tenemus, à Deo in nos pervenire. Cum autem quæ à Deo sunt, ordine quodam agantur, ut supra à cap. lxxviii. usque ad lxxxviii. ostensum est; in manifestatione eorum quæ sunt fidei, ordinem quemdam observari oportuit, scilicet ut quidam immediate à Deo reciperent, alii vero ab his, & sic per ordinem usque ad ultimos. In quibuscumque autem est aliquis ordo, oportet quod quanto aliquid est propinquius primo principio, tanto virtuosius inveniat: quod in hoc ordine manifestationis divinæ apparet. Invisibilia enim, quorum visio beatos facit, de quibus fides est, primo à Deo revelantur Angelis beatis per apertam visionem, ut ex suprascriptis cap. lxxx. patet. Deinde Angelorum interveniente officio manifestantur quibusdam hominibus, non quidem per apertam visionem, sed per quamdam certitudinem provenientem ex revelatione divina: quæ quidem revelatio fit quodam interiori, & intelligibili lumine mentem elevante ad percipiendum ea ad quæ per lumen naturale intellectus pertinere non potest: sicut enim per lumen naturale intellectus redditur certus de his quæ lumine illo cognoscitur, ut de primis principiis; ita de his quæ supernaturali lumine apprehenditur, certitudinem habet. Hæc autem certitudo necessaria est ad hoc quod alii proponi possint ea quæ divina revelatione percipiuntur: non enim cum certitate aliis proferimus de quibus certitudinem non habemus. Cum prædicto autem lumine mentem interiori illustrante adsunt aliquid in divina revelatione aliqua exteriora, vel in-

teriora cognitionis auxilia, utpote aliquis sermo exteriorius sensibiliter auditus, qui divina virtute formetur, aut per imaginationem interiorius Deo faciente perceptus, sive etiam aliqua corporaliter visa exteriorius à Deo formata, vel etiam interiorius in imaginatione descripta, ex quibus homo per lumen interiorius menti impressum cognitionem accipit divinorum: unde huiusmodi auxilia sine interiori lumine ad cognitionem divinorum non sufficiunt, lumen autem interiorius sufficit sine istis. Hæc autem invisibilia Dei revelatio ad sapientiam pertinet, quæ proprie est cognitio divinorum: & ideo dicitur Sap. vii. 27. *quod sapientia Dei per nationes in animas sanctas se transfert... neminem enim diligit Deus, nisi eum qui cum sapientia inhabitat: & Eccli. xv. 5. dicitur: (1) Implevit eum Dominus spiritu sapientiæ, & intellectus.*

Sed quia invisibilia Dei per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur (Rom. v. 20.) per divinam gratiam non solum revelantur hominibus divina, sed etiam aliqua de rebus creatis, quod ad scientiam pertinere videtur: unde dicitur Sap. vii. 17. *Ipse dedit mihi hominum quæ sunt scientiam veram, ut sciam dispositionem orbis terrarum, & virtutes elementorum: & II. Paral. i. 12. Dominus dixit ad Salomonem: Scientia, & sapientia data sunt tibi.*

Ea vero quæ homo cognoscit, in notitiam alterius producere convenienter non potest nisi per sermonem. Quia igitur illi qui à Deo revelationem accipiunt, secundum ordinem divinitus institutum aliquos instruere debent; necessarium fuit ut etiam his gratia locutionis daretur, secundum quod exigere utilitas eorum qui erant instruendi. Unde dicitur Isaïæ l. 4. *Dominus dedit mihi linguam eruditam, ut sciam sustentare eum qui lapsus est, verbo: & Dominus discipulis dicit Luc. xxi. 15. Ego dabo vobis os, & sapientiam, quæ non poterunt resistere, & contradicere omnes adversarii vestri.* Unde & propter hoc, etiam quando oportuit per paucos virtutem fidei in diversis gentibus prædicari, instructi sunt quidam divinitus, ut linguis variis loquerentur, sicut dicitur Actuum ii. 4. *Repleti sunt omnes Spiritu Sancto, & cœperunt loqui variis linguis, prout Spiritus Sanctus dabat eloqui illis.*

Sed quia sermo propositus confirmatione indiget ad hoc quod recipiatur, nisi sit per se manifestus; ea autem quæ sunt fidei, sunt humanæ rationi immanifesta: necessarium fuit aliquid adhiberi quo confirmaretur sermo prædicantium fidem. Non autem confirmari poterat per aliqua principia rationis per modum demonstrationis; cum ea quæ sunt fidei, rationem excedant. Oportuit igitur aliquibus indicis confirmari prædicantium sermonem: quibus manifeste ostenderetur huiusmodi sermonem processisse à Deo, dum prædicantes talia operantur sanando infirmos, & alias virtutes operando, quæ non possit facere alius nisi Deus. Unde Dominus discipulos ad prædicandum mittens, dixit Matth. cap. xi. 8. *Infirmos curate, mortuos suscite, leprosos mundate, demones ejicite: & Marci ult. 20. dicitur: Illi autem profecti prædicaverunt ubique, Domino cooperante, & sermonem confirmante, sequentibus signis.*

Fuit autem & alius confirmationis modus, ut dum prædicatores veritatis vera invenirentur dicere de occultis quæ postmodum manifestari possunt, eis crederetur vera dicentibus de his quæ homines experiri non possunt: unde necessarium fuit donum prophetiæ, per quod futura, & ea quæ communiter homi-

(1) Vulgata implebit.

nes latent, Deo revelante possent homines cognoscere, & aliis indicare; ut sic dum in his invenirentur vera dicere, in his quæ sunt fidei, eis crederetur. Unde Apostolus dicit I. Cor. xiv. 24. *Si autem omnes prophetent; intrat autem quis infidelis, vel idiota; convincitur ab omnibus, dijudicatur ab omnibus: occulta enim cordis ejus manifesta fiunt; & ita cadens in faciem, adorabit Deum, pronuntians quod Deus vere in vobis sit.*

Non autem per hoc prophetiæ donum sufficiens testimonium fidei adhiberetur, nisi esset de his quæ à solo Deo cognosci possunt; sicut & miracula talia sunt, quod solus Deus ea potest operari. Hujusmodi autem præcipue sunt in rebus inferioribus occulta cordium, quæ solus Deus cognoscere potest, ut supra Lib. I. cap. LXV. ostensum est, & futura contingentia, quæ etiam soli divinæ cognitioni subsunt, quia ea in se ipsis videt, cum sint ei præsentia ratione suæ æternitatis, ut supra ibid. cap. LXVIII. ostensum est. Possunt tamen aliqua futura contingentia etiam ab hominibus præcognosci, non quidem inquantum futura sunt, sed inquantum in causis suis præexistunt: quibus cognitis vel secundum se ipsa, vel per aliquos effectus earum manifestos, quæ signa dicuntur, de aliquibus effectibus futuris potest ab homine præcognitio haberi; sicut Medicus præcognoscit mortem, vel sanitatem futuram ex statu virtutis naturalis, quam cognoscit pulsu, urina, & hujusmodi signis. Hujusmodi autem cognitio futurorum partim quidem certa est, partim quidem incerta. Sunt enim quædam causæ præexistentes ex quibus futuri effectus ex necessitate consequuntur, sicut præexistente compositione ex contrariis in animali, ex necessitate sequitur mors; quibusdam vero causis præexistentibus sequuntur futuri effectus non ex necessitate, sed ut frequenter, sicut ex semine hominis in matricem projecto, ut in pluribus sequitur homo perfectus; quandoque tamen monstræ generantur propter aliquod impedimentum superveniens operationi (1) naturalis virtutis. Primorum igitur effectuum præcognitio infallibiliter certa habetur; horum autem quæ posteriori dicta sunt, non est præcognitio infallibiliter certa. Cognitio autem quæ de futuris habetur ex revelatione divina secundum gratiam prophetalem, est omnino certa, sicut & divina præcognitio est certa: non enim Deus præcognoscit futura solum prout sunt in suis causis, sed infallibiliter secundum quod sunt in se ipsis, sicut superius cap. LXVII. hujus Lib. ostensum est. Unde & cognitio prophetica per eundem modum datur homini de futuris cum certitudine perfecta. Nec tamen hæc certitudo repugnat contingentiam futurorum, sicut nec certitudo scientiæ divinæ, ut supra cap. LXVII. I. Lib. ostensum est. Revelantur tamen aliquando aliqui futuri effectus Prophetis, non secundum quod sunt in se ipsis, sed secundum quod sunt in causis suis; & tunc nihil prohibet si causæ impediantur ne perveniant ad suos effectus, quod etiam Prophetæ prænuntiatio immutetur; sicut Isaias prophetavit Ezechia ægrotanti, cap. xxxviii. 1. *Dispone domui tuæ, quia morieris, & non vives*: qui tamen sanatus est: & Jonas Propheta, cap. iii. prænuntiavit, quod post quadraginta dies Ninive subverteretur, nec tamen est subversa. Prænuntiavit enim Isaias mortem futuram Ezechia secundum ordinem dispositionis (2) corporis, & aliarum causarum inferiorum ad istum effectum; & Jonas subversionem Ninive secundum

(1) Al. supernaturalis virtutis. (2) Al. corporis aliarum causarum.

dum exigentiam meritorum: utrobique tamen aliter evenit secundum operationem Dei liberantis, & sanantis. Sic igitur prophetica denuntiatio de futuris sufficiens est fidei argumentum: quia licet homines aliqua de futuris præcognoscant, non tamen de futuris contingentibus est præcognitio cum certitudine, sicut est præcognitio prophetiæ: etsi enim aliquando fiat Prophetæ revelatio secundum ordinem causarum ad aliquem effectum; simul tamen, vel postea fit eadem revelatio de eventu futuri effectus qualiter sit immutandus; sicut Isaiæ revelata fuit sanatio Ezechia, & Jonas liberatio Ninivitarum. Maligni autem spiritus veritatem fidei corrumpere molientes, sicut abutuntur operatione fidei corrumpere molientes, sicut abutuntur operatione fidei corrumpere molientes, sicut abutuntur operatione fidei corrumpere molientes, inducant, & argumentum veræ fidei debilitent, tamen non vere miracula faciendo, sed ea quæ hominibus miraculosa apparent, ut supra cap. ciii. hujus Lib. ostensum est; ita etiam abutuntur prophetica prænuntiatione, non quidem vere prophetando, sed prænuntiando aliqua secundum ordinem causarum homini occultarum; ut videantur futura præcognoscere in se ipsis: & licet ex causis naturalibus effectus contingententes proveniant, prædicti tamen spiritus subtilitate intellectus sui magis possunt cognoscere quam homines: quia cognoscunt quando, & qualiter effectus naturalium causarum impediri possint: & ideo in prænuntiando futura mirabiliores, & veraciores apparent quam homines quantumcumque scientes. Inter causas autem naturales supremæ, & à cognitione nostra magis remotæ sunt vires cælestium corporum, quas prædictis spiritibus cognitæ esse secundum proprietatem suæ naturæ, ex superioribus, cap. ciii. patet. Cum ergo omnia inferiora corpora secundum vires, & motum superiorum corporum disponantur; possunt prædicti spiritus multo magis quam aliquis Astrologus prænuntiare ventos, & tempestates futuras, corruptiones aeris, & alia hujusmodi, quæ circa mutationes inferiorum corporum accidunt ex motu superiorum corporum causata. Et licet cælestia corpora super partem intellectivam animæ directe non possint imprimere, ut supra cap. lxxxiv. ostensum est, plurimi tamen sequuntur imperus passionum, & inclinationes corporales, in quas efficaciam habere cælestia corpora manifestum est: solum enim sapientum, quorum est parvus numerus, est hujusmodi passionibus obviare. Et inde est quod etiam de actibus hominum multa prædicere possunt; licet quandoque & ipsi in prænuntiando deficiant propter arbitrii libertatem. Ea vero quæ præcognoscunt, prænuntiant quidem non mentem illustrando, sicut in revelatione divina: non enim eorum intentio est ut mens humana perficiatur ad veritatem cognoscendam, sed magis quod à veritate avertatur. Prænuntiant autem quandoque quidem secundum imaginationis immutationem, vel in dormiendo, sicut cum per somnia, aliorum futurorum indicia monstrant; sive etiam vigilando, sicut in arreptitiis, & phreneticis patet, qui aliqua futura prænuntiant; aliquando vero per aliqua exteriora indicia, sicut per motus, & garritus avium, & per ea quæ apparent in extis animalium, & in punctorum quorundam descriptione, & in similibus quæ sorte quadam fieri videntur: aliquando autem visibiliter apparendo, & sermone sensibili prænuntiando futura.

Et licet horum ultimum manifeste per malignos spiritus fiat, tamen alia quidam reducere conantur in aliquas causas naturales. Dicunt enim, quod cum

cor-

corpus cæleste moveat ad aliquos effectus in istis inferioribus, ex ejusdem corporis impressione in aliquibus rebus illius effectus signa quædam apparent: cælestem enim impressionem diversæ res diversimode recipiunt. Secundum hoc ergo dicunt, quod immutatio quæ fit à corpore cælesti in aliqua re, potest accipi ut signum immutationis alterius rei: & ideo dicunt, quod motus qui sunt præter deliberationem rationis, ut visa somniantium, & eorum qui sunt mente capti, & morus, & garritus avium, & descriptiones punctorum, cum quis non deliberat quot puncta debeat scribere, sequuntur impressionem corporis cælestis: & ideo dicunt, quod hujusmodi possunt esse signa effectuum futurorum qui ex motu cælesti causantur.

Sed quia hoc modicam rationem habet, magis æstimandum est, quod prænuntiationes quæ ex hujusmodi signis fiunt, ab aliqua intellectuali substantia originem habeant: cujus virtute disponuntur prædicti motus præter deliberationem existentes, secundum quod congruit observationi futurorum. Et licet quandoque hæc disponantur voluntate divina ministerio honorum spirituum, quia & à Deo multa per somnia revelantur, sicut Pharaoni, & Nabuchodonosor; & sortes quæ mittuntur in sinum, quandoque etiam à Domino temperantur, ut Salomon dicit, Proverb. cap. xvi. tamen plerumque ex operatione spirituum malignorum accidunt, ut & Sancti Doctores dicunt, & etiam ipsi gentiles censuerunt. Dicit enim Maximus Valerius, Lib. I. cap. i. quod observatio auguriorum, & somniorum, & hujusmodi ad religionem pertinent, qua idola colebantur. Et ideo in veteri lege simul cum idolatria hæc omnia prohibebantur: dicitur enim Deuteronomii xviii. 9. (1) *Nec imitari velis abominationes illarum gentium, quæ scilicet idolis serviebant; nec invenitur in te qui iustret filium suum, aut filiam, ducens per ignem; aut qui ariolos sciscitetur, aut observet somnia, atque auguria; nec sit maleficus, nec incantator; neque pythones consulat, nec divinos, & quærat à mortuis virtutem.*

Attestatur autem prædicationi fidei prophetia per alium modum, inquantum scilicet aliqua fide tenenda prædicantur quæ temporaliter aguntur, sicut natiuitas Christi, passio, & resurrectio, & hujusmodi. Et ne hujusmodi ficta à prædicantibus esse credantur, aut casualiter evenisse, ostenduntur longe ante per Prophetas prædicta: unde Apostolus dicit Rom. i. *Paulus servus Jesu Christi, vocatus Apostolus, segregatus in Evangelium Dei, quod ante promiserat per Prophetas suos in Scripturis sanctis de Filio suo, qui factus est ei ex semine David secundum carnem.*

Post gradum autem illorum qui immediate revelationem à Deo recipiunt, est necessarius alius gratiæ gradus. Quia enim homines revelationem à Deo accipiunt non solum pro præsentem tempore, sed etiam ad instructionem omnium futurorum; necessarium fuit ut non solum ea quæ ipsis revelantur, sermone narrentur præsentibus, sed etiam scriberentur ad instructionem futurorum: unde & oportuit aliquos esse qui hujusmodi scripta interpretarentur: quod divina gratia esse oportet, sicut & ipsa revelatio per gratiam Dei fuit. Unde & Genesis xl. 8. dicitur: *Numquid non Dei est interpretatio?*

Sequitur autem ultimus gradus, eorum scilicet quæ ea quæ aliis sunt revelata, & per alios interpretata fideliter credunt. Hoc autem Dei donum esse, superius, cap. cliv. ostensum est. Quia vero per

(1) Vulgata: Cave ne imitari velis. (2) Al. enim.

malignos spiritus aliqua similia fiunt his quibus fides confirmatur, tam in signorum operatione, quam in futurorum revelatione, ut supra dictum est; ne per hujusmodi homines decepti mendacio credant, necessarium est ut adiutorio divinæ gratiæ instruuntur de hujusmodi spiritibus discernendis, secundum quod dicitur I. Ioan. iv. 1. *Nolite omni spiritui credere, sed probate spiritus, si ex Deo sunt.*

Hos autem gratiæ effectus ad instructionem, & confirmationem fidei ordinatos, Apostolus enumerat I. ad Corinth. xi. 8. dicens: *Alii per spiritum datur sermo sapientiæ, alii autem sermo scientiæ secundum eundem spiritum, alteri fides in eodem spiritu, alii gratia sanctorum in uno spiritu, alii operatio virtutum, alii prophetia, alii discretio spirituum, alii genera linguarum, alii interpretatio sermonum.*

Per hoc autem excluditur error quorundam Manichæorum qui dicunt corporalia miracula non esse à Deo facta. Simul etiam excluditur error quorundam ad hoc quod dicunt, Prophetas non esse de spiritu Dei locutos. Excluditur etiam error Priscillæ, & Montani, qui dicebant, Prophetas tamquam arreptitios non intellexisse quæ loquebantur; quod divinæ revelationi non congruit, secundum quam mens principalis illuminatur.

In præmissis autem gratiæ effectibus consideranda est quædam differentia. Nam etsi omnibus gratiæ nomen comperat, quia gratis absque præcedenti merito conferuntur, & solus tamen dilectionis effectus ulterius nomen gratiæ meretur ex hoc quod gratum Deo facit: dicitur enim Proverb. vii. 17. *Ego diligentes me diligo.* Unde fides, & spes, & alia quæ ad fidem ordinantur, possunt esse in peccatoribus, qui non sunt Deo grati; sola autem dilectio est proprium donum justorum: quia qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo, ut dicitur I. Ioan. iv. 16.

Est autem & alia differentia in prædictis effectibus gratiæ consideranda. Nam quidam eorum sunt ad totam vitam hominis necessarii, utpote sine quibus salus esse non potest, sicut credere, sperare, diligere, & præceptis Dei obedire; & ad hos effectus necesse est habituales quasdam perfectiones hominibus inesse, ut secundum eas agere possint cum fuerit tempus. Alii vero effectus sunt necessarii non per totam vitam, sed certis temporibus, & locis, sicut facere miracula, prænuntiare futura, & hujusmodi; & ad hos non dantur habituales perfectiones, sed impressiones quædam fiunt à Deo, quæ cessant actu cessante; & eas oportet iterari, cum actus iterari fuerit opportunum; sicut Prophetæ in qualibet revelatione novo lumine illustrantur, & in qualibet miraculorum operatione oportet adesse novam efficaciam divinæ virtutis.

CAPUT CLV.

Quod homo indiget divino auxilio ad perseverandum in bono.

I. 2. quæst. cix. art. 10.

Indiget etiam homo divinæ gratiæ auxilio ad hoc quod perseveret in bono.

1. Omne enim quod de se est variabile, ad hoc quod figatur in uno, indiget auxilio alicujus moventis immobilis. Homo (2) autem variabilis est & de malo in bonum, & de bono in malum. Ad hoc igitur quod